

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Унутрашња и спољна политичка оријентација наше Краљевине.

Прошло је доста времена од ослобођења па до данас. За тако, relativno vrlo kratko време толико политички трзавица, толико министарских криза—толико политичке несређености.

Tome se ne treba ni najmanje čuditi. Pre svega sama dosadnja struktura našeg Parlamenta jasno nam је pokazivala да су политичка мишљења у нас vrlo različita. Možda до данас ни један Парламент на свету није дао толико mnogobrojnih фракција, као последњи код нас. Komunisti, социјалисте, републикани, земљорадници, klerikalci, muslimani, slovenačka kmetska stranka, демократе, radikali! Često puta, и међу самим појединим партијама несугласице, а отуд наравно cepanje и dotičnih политичких фракција!

Ovolika mnogobrojnost политичких партија у нашој Skupštini, jasno nam показује и сам досаданји политички mentalitet ове земље.

Karakteristično је да је један велики део нашег грађанства све до данас остао потпуно neopredeljeni на коју ће страну. То је дошло možda отуда, што многи грађани доводе у везу општу економску ситуацију са данашњом политиком. Нико не може спорити, да унутарња политичка ситуација нема uticaja на сам економско-финансијски прџав, односно на његов развјатк у ма којој држави. Zabluda је ипак и pomisliti да је главни узрок данашње економске ситуације у нашој Краљевини njen данашњи политички положај. S друге стране, не може се tvrditi, да унутарња као и спољна политика једне земље нема apsolutno никаквог uticaja на опште економско стање. Али је више но извесно да су mnogobrojни узроци, који utiču на опште благостање једне државе. Ekonomija се мора доvestи у везу са политиком, јер су one увек išle zajedno-uporedo.

U ма коме политичком програму, немате странке, naročito не данас, која neće у svome програму истаći своје економске методе као najbolje методе наравно.

Samo što се поједине странке битно odlikuju методима svoga програма. V tome се највише odlikuju поједине парламентарне странке. То није најзад никакво čudo: Od metoda једног програма зависи не само да ли ће се овај или онај програм што пре uspešno ostvariti но од toga зависи и то дали се он у опште и може ostvariti.

Ima, за ову земљу програма који су потпуно neostvarljivi, не зато што се на пр. тај и тај програм не би mogao ostvariti, но што у опште он нема где да се примени. Naša је земља својина sitnih posедnika — sitnih трговаца, и зато за њу треба имати програме који тај moment узимају у obzir и о њему воде strogo računa.

Drugi programи теже промени уставне forme ове земље. Ima, треба znати и на pamet, доста у свету republika, које су много несрећније од наше Краљевине. Nije у питању ко vlada, но како vlada. Sporiti ово питање, značilo би спорити све заслуге dinastije Karadjorgjevića, која boreći се rame uz rame уз свој народ кроз ceo 19-ti vek па све до данас и delom је dokazala да је dostojna svoga zvanja и svog mesta.

Treći programи hteli би да докажу zemljodalcima, да су они jedini, који се највише о njима brine и за које се највише bore. U prošlom članku, а и сада tvrdimo и ponavljamo, да је Narodna Radikalna Stranka својим досадаšnjim radom dokazala, да се је она највише žrtvovala

за опште добро нашег земљорадника. Seljak, који kod нас плаћа relativno најмањи porez, који се више но ikada oseća moćan и gotovo potpuno економски nezавisan, све више и више počinje uvijajati, да му svi oni napori, које је он nad-čovečanskim požrtvovanjem у овим poslednjim ratovima dokazao, počinju davati своје davno očekivane plodove. То је rezultat njegove istrajnosti у borbi protiv nekadanjih neprijatelja ове zemље — данас било srušenih, било sasvim за нас bezopasnih.

Ko može poreći, да nekadanji у malenoј Srbiji zаvisan seljak од Beča и Pešte, nije данас potpuni gospodar својих proizvoda? A kada је добро našem seljaku, može се s ponosom reći, да је добро и једној ogromној većini у нашој zemљи, pošto је seljak glavno jezgro apsolutne većine нашега naroda.

Otvoreni smo и priznajemo, да је данас најтеже državnom činovniku. Što се tiče fizičkih радника, који су kod нас најmalobrojniji, oni се не могу толико požaliti, јер је njihov положај, у većini slučajeва много bolji и stabilniji čak и од državnoг činovnika. Да не говоримо о квалификованим радnicima, čija plata često puta prelazi 70, 80 па и preko 100 dinara dnevno.

Ostaju једино činovnici, čije pitanje, toliko tangirano, ostalo све до данас nereseno.

Ali, zar, država nije mogla на primjer štampanjem novčanica, bez по муке povećati činovничке plate? Zaceo да. Sano, što би ова opasna operacija išla у prilog опште štete на својим грађана. Država је morala voditi računa о општим interesima ове земље. U ostalom, да је држава baš и zadovoljila све себи podčinjene organe на ovaj način, у питању је, да ли би се došlo до željena cilja. Zamislite, koliko би kurs нашег dinara у Zürichu bio, да imamo на primjer у prometu 10, 20 или 50 milijardi dinara! A šta би то značilo? Ništa drugo, до то да пар odela dogje на 4—5 па и 10 hiljada dinara, košulja 4, 5 па и 8 stotina dinara itd.

Neosporno је, да živimo под ogromnim pritiskom skupoće. Ali се треба zapitati: да ли је situacija у Evropi negde много bolja но kod нас? Sem у Francuskoј, она nije nigde bolja. Engleska и Amerika bore се са milionima својих nezaposlenih радника и činovnika, Njemačka и Austrija padaju све više и više у očajnu bedu. Poljska marka stalno се približuje austrijskoј kruni. O ruskim mizerijama и да не говоримо. Češka industrija pretrpljuje sada nezapamćenu krizu, baš usled naglog skoka своје kune. Talijanski narod, о čijem се životu сам pisac овih redova на licu mesta уверио, живи под много nepovoljnijim okolnostima од нашега naroda. Uzred да споменемо земље које су за време rata ostale neutralne. Njihova visoka valuta prozurokovala је isto tako и kod njih nečuvenu izvoзnu krizu.

Ko govori protivu данашње Vlade, misleći да је она uzrok како се pretpostavlja данашња економска situacija, (и ако је економски положај наше Краљевине један међу najboljim у Evropи — Austrijanci nazivaju нашу zemљу: srećna zemlja на obalama Save и Dunava), тај govori не toliko, što живи у poznavanju данашњих prilika у Evropи, već više nesvesno podstiče од овог ili onog demagogа. Treba се čuvati demagogije, а gledati stvarnost, ako mislimo да saznamo pravu istinu.

Naglo napredovanje Beograda, Zagreba, Ljubljane, као и mnogih drugih gradova, stalno poboljšanje нашег saobraćaja, увек pozitivnija tendencija наше трговаčke bilanse, stalno povećavanje državних prihoda од rashoda, као и многи други pozitivni faktori, jasno nam govorećemu наша zemlja тежи.

Ne posmatrajmo situaciju кроз crne naočari. Gledajmo golim okom.

Jedino, на тај начин moćićemo да uvidimo pravi položaj naše zemље, и да се, prema tome najdostojnije odužimo njenim прvcima, који су većinom у Narodnoj Radikalnoj Stranci.

M. S. L. „Samouprava“.

За јаку државу.

Највећа је заслуга радикалне странке, што је donešen Видовдански Устав, тај камен темељац наше државе, на који полаже и полагају народна радикална странка и даље израђивање наше државе. Radikalna странка не може dopustiti, да се руши тај камен темељац. Oдбиће сваки нападај на Устав. Чуваће га као око у глави, како то каже наш народ. Најмање ће пак народна радикална странка пристати, да нам се држава cjeпка на неке покрајне аутономне илн, још горе, на више разних држава, па да се створи нека saveзна, федеративна држава. Radikalna ће странка ићи са тим, да држава привредно, novчано и просветно, а и војнички, што већма ојача. А да то све радикална странка постигне, треба да сви идемо složno, једним путем, правим путем, путем који је обиљежила народна радикална странка под vodством Николе Пашића, а то нарочито треба да се покаже приликом избора који долазе.

Uznemirenost у Francuskoј.

Protufrancuske manifestacije и nasilja у главним središtima Ruhra pobudila су veliku uznemirenost не само у Parizu, već у cijeloј Francuskoј. Duhovi су već толико uzbudjeni, да се је bila čak pronijela vijest, како је vlada naredila mobilizaciju raznih godišta, što је odmah bilo službeno demantovano.

Mноги су политички krugovi uvjereni да је ovakav položaj težak и да vodi neizvjesnosti, па žele да се nagje kakav izlaz и које sretније riješenje, јер се boје, да би svakог časa mogao nastati krvavi sukob, који би mogao lako да turi на plamen и cijelu Evropu.

„Eho de Paris“ piše, да će njemački zrakoplovi бити zrakoplovi smrtonosnoga plina, који Njemačka pripravlja за novi rat. Time što су Nijemci daleko napredniji у својој kemičkoј industriji и razviku своје трговаčke avijatike, то će до malo Nijemci бити у stanju, да једним nenadanim napadajem posве unište francusku armiju на Rajni. Zato list predlaže, да francuska vlada posве liši Njemačku njene трговаčke avijatike, uzimajući је као залог све dotle, dok Njemački не isplati своје dugove.

Vrhovni komandant okupacione vojske у Ruhru, general Veigand stigao је naglo у Pariz, те је skupa са maršalom Fochom konferirao са Poincareom о energičnim mjerama, које треба poduzeti у Ruhru и uopšte protiv Njemačke.

Питање исхране пасивних крајева.

У Београду, 30. јануара.

Ових дана донели су неки листови, имајући њих сви далматински, па и „Далматински Радикал“, вест, да је влада одредила нових стотину милиона динара за исхрану пасивних крајева и да је ову суму расподелила постојећим консорцијумима за снабдевање. Вест је измишљена од почетка до краја, неистинита у суштини својој и скроз тенденциозна по циљу аборг ког је измишљена и лансирана.

Нико не би био радоснији од садашње владе, кад би јој средства дозвољавала, да за пасивне крајеве може одвојити не стотину него стотине милиона, па и милијарде динара. На жалост, влада је данас с те стране у таквом положају, да се на све могуће начине довија како ће и одалек наћи и одвојити ма и најмању суму за оне наше крајеве, којима је несрећна судбина досудила да траже и очекују туђу помоћ. Поанато је, да је бивши министар финансија, демократа Кумануди, оставио садашњој влади у наслеђе — празне државне касе. А из празних каса не могу се водити милиони!

С друге стране, и кад би влада имала средства и могла одвојити потребну суму за исхрану пасивних крајева, она ту исхрану не би никако и никада вршила преко досадашњих консорција, чији циљ у том послу није био гладнога нахранити, него, како по свему изгледа, себе подићи и џепове појединца пунити. Пређашња влада одредила је била око десет милиона динара за пасивне крајеве. Ондашњи министар за социјалну политику, далеко понајвише др. Жерјав, у чији је ресор спадало и питање исхране, прихватио је „понуде“ неких консорцијума и, склопивши с њима несрећне уговоре који њих ни ма чим не обвезују и давши им новац без потребних гаранција, самим тим исхрану пасивних крајева довео у питање. Нису ово празне приче, него, на жалост крупна факта, у толико крупнија, у колико је склопљеним уговорима онемогућена свестрава државна контрола. Имајући, дакле, пред собом пример страховите несавесности, да не кажемо корупције, у једном тако деликатном и важном питању, садашња влада нити би могла, нити би смела ићи таквим, и погрешним и неморалним, путем.

Коригујући лансирану вест и констатујући право стање ствари, можемо овде споменути и нарочито подвући, да садашња влада не само мисли, него у границама могућности и ради за исхрану пасивних крајева. Она, додуше, не може и неће моћи учинити у томе колико би хтела и желела; али ће свакојако учинили све у границама расположивих средстава. Пабирчећи свуда и на све стране, влада је већ испарбирчила једну сумицу, око десет милиона динара, и предузела најхитније кораке, да је пласира према величини потреба, негде у облику ајзма, негде као аванс на рачун будућих дуванских продуката, а негде и као помоћ. При томе ипак неће остати, него ће наставити до краја, у колико за то буде имала средстава. Јер, најпосле, ни влада не може да даде оно што нема.

Тако вам, у главним поетима, стоји питање исхране пасивних крајева. Све друго су тенденциозне измишљотине.

— Како јавља немачка телеграфска агентура, долазе из многих крајева Немачке вјести о организацији доброволјачких удружења. Та се удружења већином састоје из оних, који нису примљени у државну обрану. У Мюнстеру пријавило се до сада у ово удружење од 10.000 људи. Из Хамбурга долази вјест, да се је онде оснoвао „Deutscher Bund“, за којег према његовом програму излази, да му је сврха припремити све за рат за ослобођење. Једнако су у Шлезији оснoвана бројна слична удружења, и те Поранјак и средњој Немачкој.

Опозиционална штампа и радикали.

Сви опозиционални листови, беа раалике да ли су демократски, аемљораднички, блокашки, пучкашки или ванстраначки, пуни су вјести о изборној борби, а особито о унутрашњим пословима радикалне странке. По вјестима тих новина, већ је толика аоштреност међу радикалима, да се очекују дани, кад ће једни на друге уперити митраље и топове. Војоводина и Србија приказују се у таквом свијетлу, као да су тамо изборне борбе дошле до врхунца, па се још само чека час, кад ће гг. Пашић и Протић ухватити се у коштац и подијелити јуначки мегдан, као некад што су га подијелили Марко Краљевић и Муса Кесеџија. Ко иа ближе гледа тамошње прилике, тај се чудом чуди, кад уаме у руке које од тих новина и види како се приказује страначка борба. Противнички је циљ јасан. Они хоће да унесу забуну у радикалне редове и настоје да на слиједећим изборима радикална странка ивађе што слабија. Али то им неће успјети и њихове жеље остаће и овај пут само празне жеље.

Amerika i Francuska.

Šef američkih legionera, pukovnik Osle, izjavio je povodom francuske okupacije ruhrskog područja, da je raspoloženje legionera, prema današnjoj situaciji, uz Francusku. Pošto je zvanično utvrđena rgjava volja Njemačke, da odgovori svojim obavezama, to je potrebno da Saveznici sa Njemačkom energično postupaju. Na kraju je šef legionera izjavio, da ako dogje opet do pitanja na koju će stranu Amerika, to će za stalno odluka pasti za Francusku i saveznike, kao i za vrijeme svjetskoga rata.

Izborno kretanje.

Situacija u dvama primorskim okruzima, kako je bila prikazata u posljednjim brojevima ovog lista, traje i dalje.

Kod zemljoradnika teška kriza iz podvojenosti u dva tabora i u više frakcija; kod pučke stranke spoljašnja mirnoća i unutarnji strah od Radića; kod demokrata osjećanje slabosti, pomješano sa nadom, da bi popravka položaja mogla doći od nepredvidljivih uticaja; kod kongresista oskudica vojnika i bogastvo vojga za nemogućnosti njihovog plasiranja.

Od posljednjeg našeg broja mora se registrirati razgovor Radićev sa jednim novinarom, jer u njemu imaju dve interesantne stvari o Dalmaciji. Prva je, da je Radića zvao dr. Trumbić na zajednički istup svih Hrvata; druga je, da Radić računa u Dalmaciji za sebe deset poslanika od šesnaest. Primajući sa zadovoljstvom vijest o Trumbićevoj akciji kao novu potvrdu tačnosti mišljenja, koje je radikalna stranka izrazila o njemu, moramo uzeti ozbiljno i Radićevu prognozu o ishodu izbora u Dalmaciji, jer nam i Trumbićeve primjer pokazuje, da duh Radićev živi i u ljudima, koji formalno ne pripadaju njegovoj stranci.

Stigao je u Šibenik iz Zagreba inž. Sladojev koga zemljoradnici uzimaju u kombinaciju za sreskog kandidata. Sladojev je kongresista.

Sutra demokratska stranka drži u Splitu svoju pokrajinsku konferenciju. Ona je u Dubrovniku proglasila dra Saraku sreskim kandidatom.

Bili su u Skradinu dr. Smolčić i dr. Machiedo i držali su pouzdani sastanak. Primjetilo se je, da na sastanak nisu došli mnogi od njih, koji su do jučer vrijedili kao vogue i vidniji ljudi demokratske stranke. Zaključili su, da notar Dragišić bude zamjenik sreskog, Šibeničkog kandidata. Danas je bio proglašen sreskim kandidatom direktor Gim. Marko Ježina. Knjiški će biti učitelj S. Becker, benkovački Ilija Žežević a paško-rapski eventualno dr. Machiedo.

Наши дописи.

Дрниш, 29. јануара.

(Шведоасавска Бесједа). За вријеме љути борба, а које је ивађала на врло лукави начин Аустријска политика, у Дрнишу се прославља успена св Саве, уз заједничко учествовање свију свијесни Срба и Хрвата.

Али, овогодишња свечаност превазишла је сваку мјеру, те може послужити за утеху, да како у масама нашега народа, тако и међу интелегенцијом влада једнодушност, љубав и братска слог.

Већ у 9 сати пр. под. поче се окупљати народ из свију петропољски села да у величанственом дрнишском Храму ода почаст свом просвјетитељу Св. Сави.

Тачно у 10 сати започела је св. служба на којој је учествовало око 2000 душа, а међу којима и лијепо број браће Хрвата.

Послије проповиједи коју је изрекао мјесни парох о. Саватије Радечић, у којој је оцртао живот Св. Саве и препоручијећи народу да живи у братској слоји и љубави, — упутила се процесија из цркве кроз мјесто. Маса свијета, складно појање наше младости „Ускликнимо с љубављу“, достојаствени мир и ред који је владао у процесији и мјесту, учинише исту импозантном да такве Дрниш мало виђа. Послије процесије обављено је пред црквом „освећење воде“, а по том под водством мјесног пароха о. С. Радечића, наши малишани декламоваше пригодне пјесме. По том је започео заједнички објед у парохијском дому, на кому учествоваше преко 120 особа.

Дивно је било виђети на обједу оно шаренило у разним ношњама. Све власти су биле, официри, управитељ рудокопа са чиновриштвом, сви виђенији Хрвати и безброј тежака из цијеле дрнишке крајине.

У агодном часу при обједу наадравио је мјесни парох свијем присутнима препоручујући им снoшљивост и слогу, држећи се оне: „тко неће брата за брата, хоће тубина за господара“. За тим су се редале здравнице једна аа другом, које су учиниле на све присутне врло добар утисак, а особито она г. А. Шковрља учит. пољодејства, честитог брата Хрвата, у којој је он ипак био све теготе нашег народа које је морао пребродити, те како данас држава а и народна свијест од нас захтјева да будемо раме у раме у најтежим часовима.

Објед је потрајао у најљепшем расположењу до 8 с. вече, те се гости захваљујући г. пароха и г. Томи Рашковићу, а који има највише заслуга за објед и лијепо расположење, упутили у мјесну соколану на забаву. Забава је врло лијепо била посјећена и успјела је инаад сваког очекивања, што служи на понос чланова Сокола и његове управе.

Боже дај да и у напред буде оваког расположења, љубави и братске слоге. Р.

Београд на мору, 27. јануара.

Спрема се једна депутација у Београд, да тражи zajam за исхрану III. зоне. Нју šalje овдашња Задруга и депутација ђе се приказати у Београд као представник свих задруга из III зоне, које, у колико још постоје, неће ни знати, да се у њихово име тражи хране.

У Београду морају бити опрезни према овој депутацији. Јер о раду овдашње задруге, за исхрану народа, особито о манипулацији хране, коју је она довозила из Шибеника, не могу се овдје ћути добре оцјене. Пошто није данас говор о томе, ми се за сада нећемо задржавати о раду те задруге, ни о људима, који с њоме управљају. Једно само морамо изјавити, да влада, ако одобри какав zajam за исхрану народа III зоне, не смије узети за сараднике те људе, које досадани њихов рад не препоручује. Подјела хране мора се повјерити нарочитом одбору, у који морају ући људи исправни. Ми са поносом можемо казати, да наши пријатељи спадају у тај ред.

Градске вијести.

Мјесним одборима Нар. Рад. Странке. Три јерарха, т. ј. 12. фебруара, дан је наше партијске славе. Дужност нам је, да тај дан највећаније прославимо. Ради тога, потребно је, не само по варошима него и по селима, да се одрже забаве и сјела, на која треба да се неостављају окупе сви чланови и пријатељи наше странке. На забави треба дозволити приступ и члановима других странака, који би желели присуствовати из принципа „улажног поштовања“.

Приходе са ове и других забави треба упутиши искључиво нашем листу, као помоћ за његово одржавање.

Наша друштва. Скоро сва наша друштва и kulturno-prosvjetna i humana i sportska па њак и политичка преглежу пјесове на лутрији. У ту сврху издала врећке, које даномце читаве skupine младих и дјевојчица продавају по граду и по кућама. У томе још не би било зло. Али на начин, којим ови распродаваји навраћу на појединце, треба приговорити. Има их, који сајете ђовјек на улици или пак у uredu или стану и на један чистот држан начин хоће да им купују оноко колико се то нијма хоће. Осим тога нека друштва иду по кућама и трговинама скупљајући дарове за лутрију. И наравно сва та друштва иду те истим особама. На тај не начин моћи стављају у негодан положај, јер им је немогуће даровати свако друштво. Мислимо да би у овоме требало мало више тактике и обзира. А онда кад друштво преглежу лутрију нека се само побрине и за zgoditke. Данас су теška времена и људи не могу да разбацију. А онда кад погледамо мало bolje око себе, видимо како читава наша села, сјели крајеви гладују и жеље кору круха, па нико за njih нема осјећаја ни самилости, већ се све тражи од државе, док се за забаве увијек нагле.

Чланови управног суда. За чланове управног суда у Дубровнику изабрани су гг. Cvjetko Milicević, Velimir Markić и Ilija Cunović.

Позив нових regruta. Министарство Војно и Морнарице преко Одјеленја за Стану издало је ово обавештење:

Услед отпуштања из кадра већег броја излућеника Војна Управа принуђена је позвати још крајем фебруара извесне партије рекрута.

Издате су наредбе и предузете мере, и ако се рекрuti упућују још по хладном добу годнијем, да се транспортовање изврши што удобније. Тако је код Министарства Саобраћаја обезбеджено да за превоз жељезничка ствари на raspoloženje само путничка кола, и да за све време пута буду добро загријана; даље, команде војних округа спремиле су и снабделе довољном količinom слане потребне локале, који ће бити добро загријани приликом прјема и прозива рекрута; за све време путовања издвадаче им се испућ топла храна, за шта су организоване на појединим жељезничким и успутним станицама нарочита прихватна одјеленја; најзад, нареджено је да се рекрутима саопшти да се при поласку топло обуку и обуюју, и само је на општинским властима да настаје да ово рекрuti и изврше, што су оне дућне учиниле према прописима Правила о Рекрутовању. Рекрute ће спроводити подофицири или официри, што ће зависити од броја рекрута.

Наши у Владивостoku. Како читамo у „Hrvatskom Glasniku“, што излази у Chicago под uređniштвом г. Lupisa, који брaтским осјећајем прати све догађаје и нашем народу, како у нашој држави тако по цијелом свијету, у Владивостoku је заостало још доста наших људи и тамо се злопате и немају средстава, ни могућности да се поврате у Отаџбину. Скретемо пажњу мјеродавним круговима, да им пружи могућности за повратак у домовину. Тамо се налазе под протекторством Француске, преко које се може за njih и сазнати. Доста смо страдали па не смјемо дозволити, да нам се и један ђовјек изгуби и пропадне.

Загребачки збор и земљаци у инозематву. Позивљу се и моле земљаци у инозематву, нарочито који бораве у Индустриским и трговинским центрима у страним државинама да се јаве управи З. З. у сврху припомоћи око акције прибуве информација и пропаганде зборових циљева.

Brzojavne i telefonske vijesti

(Posebni izvještaji „Dalmatinskog Radikala“).

Сједница министарског савјета.

БЕОГРАД, 1. Синоћ је одржана министарска сједница, која је потрајала до осам сати на вечер. Министар финансија поднио је реферат о финансијској ситуацији, који је влада одобравањем примила. Затим је министар унутрашњих дјела поднио извјештај о унутрашњем положају. На крају сједнице, министар иностраних дјела др. Ницић, извјестио је владу о спољној ситуацији. Особито се расправљало о питању извршења ропалског уговора.

Протићев збор у Београду.

БЕОГРАД, 1. Јучер прије и послје подне одржан је збор независних радикала. Први је говорио сам Стојан Протић. У свом је говору разложно разлику између свога и Пашићева гледишта на уређење државе. Опширно је говорио о Уставу, који је требало дати земљи. Он стоји на гледишту реснијаје Устава, и говорио је, како нема намјере, да руши радикалну странку, те је препоручио својим присташама да заносе самосталну листу на изборима само ондје, гдје не могу доћи до спораума са радикалима. Иза њега је говорио Арањеловић. Послје подне први је говорио Кличин о цијелану независних радикала од аваничних. Посљеди је говорио др. Иванић о комуникеју главног одбора радикалне странке. На концу је донесена резолуција, у којој се вели: 1. Привремени одбор са Протићем на челу, водиће све послове до избора; 2. Да независни радикали изађу са народном радикалном странком споразумно, гдје год то буде могуће. Истицање посебних листа оставља се одјени Протића и привременог одбора; 3. Оставља се Протићу и привременом одбору да издаду проглас на народ према потреби. На конференцији су присуствовали делегати из свих крајева, гдје Протић има присташа.

Повратак Краљице.

БЕОГРАД, 31. Јануара 19. у Хр. Краљица Марија стигла је синоћ из Букурешта у Београд.

Хлинка пред судом.

ПРАГ, 1. „Лидове Новине“ јављају, да ће се повести против Хлинке и његових другова истрага због буњења против државних власти. Ово се сматра посљедица крвавих догађаја приликом словачког збора у Пржевору.

Одлагање лоанске конференције.

ПРИЗ, 1. Према вијестима из Лоане, конференција ће бити одложена на независно време.

ПРИЗ, 1. Према вијестима из Лоане, турска делегација не пристаје на савезничке услове о миру, који су јој били саопштени. Саобразно инструкцијама из Ангове Исмет паша ће напустити Лоану одмах послје пленарне сједнице конференције. С друге пак стране јављају из Лоане, да је енглеска делегација објавила комунике у коме каже, да неће промијенити своје досадашње држање.

Састанак у Крапњу пушке странке. У јучерашњем је броју „Народне Страже“ јављено да је био у Крапњу састанак пушке странке, на који је уз остале, дошао из Шибеника и Петар Грубишић. Наш пријатељ, Петар Грубишић, трговац у Шибенику, жељи да се у јавности зна, да он није био на том састанку и да би се вијест органа пушке странке, могла односити само на г. Петра Грубишића, ђиновника Пор. Уреда, који није из Шибеника, него из Омиша.

Bleerov zajam.

БЕОГРАД, 1. Пресбио је олакшан да демантира вијести неких новина о раскиду уговора о зајмима са Bleerovom групом.

Aeroplanski saobraćaj.

БЕОГРАД, 1. На посљедној министарској сједници примљена је конвенција за друштво Franco-Rumene за aeroplanski saobraćaj Pariz-Prag-Budapest-Bukurešt. За прва три мјесеца aeroplani ће ићи три пута недељно, а послје сваког дана.

Razlaz Smodlake i Trumbića.

SPLIT, 1. Синоћ је у Цитаоници на Лућу одржао састанак др. Trumbić са својим присташама, а у казинојој ресторацији др. Smodlake. На састанку Trumbićеву било је више тежака и бивах комуниста.

Radićevi kandidati.

ZAGREB, 1. Ovamo su pred nekoliko dana doputovali iz Bosne i Hercegovine izaslanici Hrvatske teškačke странке. Oni su pregovarali sa Radićem o kooperaciji na izborima. Pregovori su se razbili i izaslanici su se povratili natrag. Glavni odbor Radićeve странке zaključio je, da istupi svugdje samostalno. Tom prilikom raspravljalo se i o nosiocima lista za pojedine pokrajine. U južnoj je Dalmaciji za nosioca liste odredjen sam Stjepan Radić, a u sjevernoj Ivan Rojić, u Hercegovini Filip Ragus, u Bosni za tuzlanski okrug dr. Jurje Zmjević. Radićevci u Zagrebu pomagаче Lorkovića, ali samo pod uvjetom, da se hrvatska zajednica izjavi za sporazum sa Hrv. repub. blokom.

Krvavi sukobi u Zagrebu.

Sedam osoba teško ranjeno.

ZAGREB, 31. Синоћ око 12 сати развила се у кавањи „Hrvatska Sloga“ у Катичевој улици крвава тућњава између омладине Jug. Nacionalne i Hrvatske nac. омладине. Palo је преко 50 револверских метака. Теško је ранјено десет особа, док је један полицајач смртно ранјен у прса. На мјесто sukoba почело се скупљати мноштво свијета, које је полиција растјерала. Теško је ранјен и један од вођа загребачке Орјуне свршени правник Berislav Angelinović. Tane му је пробио прса и уставило се под пазухом. Уапшено ја 7 орјунаша и 6 ханаовача. 6 учесника налази се теško ранјено у болници под надзором полиције. Поводом ових догађаја дошао је оваму из Београда експресним возом главни секретар Народне Обране пуковник Pavle Jurišić.

Nesreća u rudokopu.

DEUTEN, 1. U овдашњем rudokopу dogodila се страшна несрећа. U dubini од 60 m. radio је 800 радника, који су услед експлозије plina svi остали затрпани у рову. До сада је извађено 45 мртвих и око 200 онеsvјештених. Ostali неће моћи бити spašени.

Izvršenje osude ubojice Narutovića.

VARŠAVA, 1. Jučer је smaknut Nimiadomski, ubojica државног predsjednika Narutovića. Ubojica је код smaknuća био miran и држао у рукама рузе, које су му пријатељи poslali. Zamolio је да му рузе ставе у гроб и тражио од војника да гажују добро у главу. Војници су сва ђети хича сасули у ђело.

Krvavi sukobi на Rajni.

PARIZ, 1. U departmanу на Rajni došlo је до крвавих sukoba између француских ђета и нјемачког становништва. Poginulo је 20 Nijemaca.

Burze.

ZÜRICH, 1. Beograd 460.

Процес против министара у Бугарској.

Биши министри оптужени су и стављени у затвор. Парламентарна комисија је водила истрагу и преслушање бивших министара и повратила се у Софију, да предузме преслушање свједока. Ухапшени министри уложили су приговоре против тога, што су незаконито стављени у затвор и што се с њима ружно поступа и што још нису обављени резултати референдума приликом њиховог заваарања.

Главна оптужба је против бившег министра предсједника владе Малинова који је дошао од после Радославова, што није прије, него што је наступила катастрофа бугарске војске, закључио сепаратни мир са Америком или са савезницима, и што је употријебио њемачку војску г. 1918, када су ударили побуњени војници из Радомира под водством Даскалова на Софију, за одбрану престонице.

Малинов се бранио, да су његови покушаји гледе склапања мира наишли на отпор владара, врховне команде централних сила, и јаког дијела бугарског народа. А што се тиче понуде за мир, та није никада пала од стране савезника, а ни од Америке. Што се тиче оног другог дијела оптужбе прима на себе сву одговорност, јер да није прихватио побуњеним војницима улаз у Софију, пријестолница била би опљачкана а можда и уништена.

Вијести.

Ko су били чланови бившег парламента. У прошлој Народној Скупштини било је 59 адвоката и судија, 71 чиновник, 38 професора, 36 министара на располагању, 27 новинара, 22 свештеника, 10 учитеља, 4 студента, 79

зенилјорадника, 9 радника и 9 трговца, занатлија и индустријалца.

Производња шећера код нас. Прошла година није била срећна за развој наше стадорне репе. Велика лјетна суша сметала је правилном развоју, а јесење кише опет су рђаво дјеловале на квалитет и на износ. Фабрике нијесу могле издати више од 3.000 вагона шећера, чим се се теško моћи покрити наша потреба, а рачунало се и на извоз од 300—400 вагона.

Кула краља Милутина. Влада је одредила нарочиту комисију која ће отићи у Хилендар и видјети шта треба све учинити па да се та наша народна светиња одржи и сачува потомству. У ту комисију ушли су г.г. прола Стева Димитријевић, декан богословског Јакулета, Милан М. Јовановић, шеф секције министарства спољних послова и Тодор Станковић, наш познати национални радник. Та комисија кренуће ускоро у Солун да прво прегледа имање манастира Хилендара Каламерија па ће потом отићи у Свету Гору.

Како се сазнаје, чувена Кула Краља Милутина у Светој Гори препука је. Осим тога тамо су дрвени патоси и у случају пожара могле би бити уништене драгоцености манастира Хилендара, које су у тој кули смештене.

Још од раније постоји изгргани план архитекте Матаца, директора „Pionira“ за оправку куле Краља Милутина и комисија која сада одлази имаће сада да само извиди и утврди садашње стање и прилике: под којима се оправке могу извести.

Удружење трговца, индустријалца и обртника за sjevernu Далмацију у Шибенику, позивље циј. gospodu чланове Удружења, да приступе на редовиту Главну Скупштину, која ће се обдржавати дне 11. фебруара тек. год. у 4 сата посл. подне у просторијама „Filharmoniчког друштва“, са сlijedeћим дневним редом: 1). Поздрав предсједника; 2). Извјештај тајника; 3). Извјештај благајника и ревизора; 4). Аpsолуториј старој Управи; 5). Бирање нове Управе; 6). Eventualie. — Предсједник: Супук Милош с. р.; тајник: Јадронја Јосип с. р.

НОВА ШТАМПАРИЈА

ШИБЕНИК

Штампарија је снабдевена свим модерним машинским и латинским писменима, те врским стројевима за електрични погон. — Прва на израду све званичне и трговачке тiskanice, те све остале радње спадајуће у графичку струку. — Складште тiskanica на српске православне цркве и парох. звана. — Израда брза и точна.

NOVA ŠTAMPARIJA

ŠIBENIK

Štamparija је снабдевена свим модерним машинским и латинским писменима, те врским стројевима на електрични погон. — Прва на израду све званичне и трговачке тiskanice, те све остале радње спадајуће у графичку струку. — Складште тiskanica за српске православне цркве и парохије звана. — Израда брза и точна.

Zlatarska Radiona Vjekoslav Grünbaum

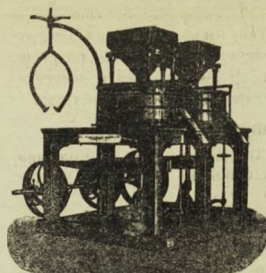
Gospodski trg 13 - Šibenik

prima sve radnje zlatarske struke, izrađuje svaku vrst vjenčanih prstena (tonda), popravlja srebrene torbice, čisti i popravlja srebrene service brzo i solidno.

Radikali! Spremajte se za izbore.

Tehnički Ured OSKAR KRAUS

TRST Via S. Nicolò 4 II.

CIJENE U DINARIMA.
Informacije i obavještenja besplatno.

Motori za lagje i jedrenjače na benzin i naftu najbolje njem. konstrukcije. Kompletna mašine za tvornice tjestenine i ulja.

Чок и Манојловић

фабрика црквених воштаних свећа
Шибеник (Далмација).

Израђује црквене воштане свеће сваке величине. — Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и „Мир Божиј, Христос се роди!“

PALMA
Каучук рете и потплате

Prednosti!

Jeftinije i znatno trajnije nego od kože!
Zaštita protiv vlage i zime!

MLADEN
CRVAK

krojač

ŠIBENIK
(Obala)

Veliki izbor
Engleskih
i Českich
stofova

Cene umerene.

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Agencija ovlaštena od Ministarstva za Socijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

za Buenos Aires Talijanskih lira 700—

za New-York . . . . . Dolara 105—

Za sve daljnje upute kao i za vozne karte obratite se

Agenciji Jadronja - Šibenik.

Jesam li poslao pretplatu?